

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 190/2022-7

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Ladislava Duditša (sudca spravodajca) a zo sudcov Libora Duľu a Miroslava Duriša v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], proti rozhodnutiu Sociálnej poisťovne, ústredia č. [REDAKOVANÉ] z 30. novembra 2020, rozhodnutiu generálneho riaditeľa Sociálnej poisťovne č. [REDAKOVANÉ] z 1. februára 2021 a rozsudku Krajského súdu v Košiciach č. k. 3 Sa 5/2021-88 z 23. novembra 2021 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 9. marca 2022 domáha vyslovenia porušenia bližšie nešpecifikovaných práv rozhodnutím Sociálnej poisťovne, ústredia č. [REDAKOVANÉ] z 30. novembra 2020 (ďalej len „rozhodnutie prvostupňového správneho orgánu“), rozhodnutím generálneho riaditeľa Sociálnej poisťovne č. 58010465810 z 1. februára 2021 (ďalej len „rozhodnutie druhostupňového správneho orgánu“) a rozsudkom Krajského súdu v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) č. k. 3 Sa 5/2021-88 z 23. novembra 2021 (ďalej len „rozsudok krajského súdu“).

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že žiadosť sťažovateľa o starobný dôchodok bola zamietnutá rozhodnutím prvostupňového správneho orgánu, proti ktorému sťažovateľ podal odvolanie, ktoré bolo rozhodnutím druhostupňového správneho orgánu zamietnuté v celom rozsahu. V odôvodnení druhostupňového správneho orgánu generálny riaditeľ Sociálnej poisťovne uviedol, že 4. septembra 2020 sťažovateľ dovŕšil dôchodkový vek a k tomuto dňu dovŕšil 11 rokov a 157 dní obdobia dôchodkového poistenia. Z uvedeného dôvodu druhostupňový správny orgán (ako aj prvostupňový správny orgán) zastával názor, že sťažovateľ nespĺnil podmienku počtu rokov obdobia dôchodkového poistenia na vznik nároku na starobný dôchodok. U sťažovateľa nebolo hodnotené obdobie od 1. januára 2001 do 31. augusta 2006 podľa právnych predpisov o sociálnom poistení ako obdobie dôchodkového poistenia pre nárok a výpočet dôchodkovej dávky, keďže

podľa predpisov sociálneho poistenia sa obdobie poskytovania peňažného príspevku na opatrovanie nezapočítava do obdobia dôchodkového poistenia.

3. Proti rozhodnutiu druhostupňového správneho orgánu sťažovateľ podal správnu žalobu, ktorá bola zamietnutá rozsudkom krajského súdu. Podľa krajského súdu sporným v konaní bolo to, či mala byť žalobcovi do doby dôchodkového poistenia pre výpočet dôchodku započítaná aj doba od 1. januára 2001 do 31. decembra 2003 a taktiež doba od 1. januára 2004 do 31. júla 2006, keď už bol účinný zákon č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o sociálnom poistení“). V prípade doby poistenia prvostupňový správny orgán aj druhostupňový správny orgán vecne správne rozhodli, že obdobie od 1. januára 2001 do 31. júla 2006 nie je možné započítať pre účely vzniku nároku na starobný dôchodok (sťažovateľ počas neho poberal peňažný príspevok za opatrovanie).

4. Na dôchodkové účely sa do zamestnania započítavala okrem iných náhradných dôb aj doba starostlivosti o blízku osobu, ktorá bola prevažne alebo úplne bezvládna a nebola umiestnená v ústave sociálnej starostlivosti alebo v obdobnom zdravotníckom zariadení len od 1. januára 1976 do 31. decembra 2000 [§ 9 ods. 1 písm. k) a § 169c ods. 2 zákona č. 100/1988 Zb. o sociálnom zabezpečení v znení zákona č. 446/2000 Z. z. s účinnosťou od 1. januára 2001). Dňa 1. januára 2004 vstúpil do účinnosti nový zákon o sociálnom poistení, ktorý však až s účinnosťou od 1. augusta 2006 zaviedol právnu úpravu, ktorá umožňovala započítanie doby, počas ktorej bol žiadateľ poberateľom peňažného príspevku za opatrovanie, do doby pre vznik nároku na starobný dôchodok s tým, že podmienkou bolo podanie prihlášky na povinné dôchodkové poistenie, t. j. aby sa poberateľ príspevku za opatrovanie stal povinne dôchodkovo poisteným. Z uvedeného je zrejmé, že v období od 1. januára 2001 do 31. júla 2006 neexistovala právna úprava, ktorá by umožňovala započítať obdobie poberania peňažného príspevku za opatrovanie ako dobu dôchodkového poistenia pre výpočet dôchodku.

II.

Argumentácia sťažovateľa

5. Ústavný súd dokázal identifikovať v ústavnej sťažnosti len rovnakú námietku sťažovateľa, ktorú uviedol aj v odvolaní proti rozhodnutiu prvostupňového správneho orgánu a v správnej žalobe proti rozhodnutiu druhostupňového správneho orgánu, t. j. že sťažovateľovi nebola započítaná doba od 1. januára 2001 do 31. augusta 2006, počas ktorej bol poberateľom peňažného príspevku za opatrovanie, do celkovej doby jeho dôchodkového poistenia.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

6. Ústavný súd v súlade s § 56 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) predbežne prerokoval ústavnú sťažnosť sťažovateľa, pričom posudzoval, či jej prijatiu na ďalšie konanie nebránia dôvody uvedené v § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

III.1. K namietanému porušeniu bližšie neuvedených práv sťažovateľa rozhodnutiami prvostupňového správneho orgánu a druhostupňového správneho orgánu:

7. Ústavný súd poukazuje na princíp subsidiarity zakotvený v čl. 127 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (... ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd), ktorého zmyslom je, že ústavný súd môže konať o namietanom porušení sťažovateľových práv a meritórne (vecne) sa zaoberať podanou sťažnosťou iba vtedy, ak sa sťažovateľ nemôže v súčasnosti a nebude môcť ani v budúcnosti domáhať ochrany svojich práv pred iným orgánom verejnej moci prostredníctvom iných právnych prostriedkov, ktoré mu zákon na ochranu jeho práv poskytuje. Namietané porušenie niektorého zo základných práv alebo slobôd teda nezakladá automaticky aj právomoc ústavného súdu na konanie o nich (II. ÚS 122/05, IV. ÚS 179/05, I. ÚS 311/08).

8. Zmyslom a účelom princípu subsidiarity je to, že ochrana ústavnosti nie je a ani podľa povahy veci nemôže byť výlučne úlohou ústavného súdu, ale rovnako je aj úlohou všetkých orgánov verejnej moci v rámci výkonu im zverených kompetencií. Ústavný súd predstavuje v tejto súvislosti *ultima ratio* inštitucionálny mechanizmus, ktorý nasleduje až v prípade nefunkčnosti všetkých ostatných orgánov verejnej moci, ktoré sa na ochrane ústavnosti podieľajú. Opačný záver by znamenal popieranie princípu subsidiarity právomoci ústavného súdu.

9. Rozhodnutie prvostupňového správneho orgánu bolo preskúmané generálnym riaditeľom Sociálnej poisťovne na základe sťažovateľom podaného odvolania. Následné rozhodnutie druhostupňového správneho orgánu preskúmal krajský súd na základe sťažovateľom podanej správnej žaloby. Z uvedeného vyplýva, že vo vzťahu k obojm rozhodnutiam existoval iný orgán verejnej moci rozhodujúci o ochrane práv sťažovateľa (generálny riaditeľ Sociálnej poisťovne, resp. krajský súd), čo vylučuje právomoc ústavného súdu na prieskum rozhodnutí prvostupňového správneho orgánu a druhostupňového správneho orgánu.

10. Ústavný súd preto túto časť ústavnej sťažnosti sťažovateľa pri predbežnom prerokovaní odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona o ústavnom súde z dôvodu, že ústavný súd nemá právomoc na jej prerokovanie.

III.2. K namietanému porušeniu bližšie neuvedených práv sťažovateľa rozsudkom krajského súdu:

11. Konanie o ústavnej sťažnosti predstavuje subsidiárny procesný prostriedok na ochranu ústavou zaručených základných práv a slobôd. Ústavný súd nie je súčasťou sústavy všeobecných súdov či iných orgánov verejnej moci, a preto nemôže nahrádzať ich činnosť. Nevyhnutnou podmienkou konania, ktorá musí byť pred podaním ústavnej sťažnosti splnená, je vyčerpanie všetkých procesných prostriedkov, ktoré zákon sťažovateľovi na ochranu jeho práv poskytuje. Právomoc ústavného súdu je teda vybudovaná na zásade prieskumu vecí právoplatne skončených, ktorých eventuálnu protiústavnosť už nemožno napraviť inými procesnými prostriedkami, resp. iným spôsobom. Jedinú výnimku z tohto pravidla predstavuje § 132 ods. 3 zákona o ústavnom súde.

12. Po podaní ústavnej sťažnosti ústavný súd zistil, že proti rozsudku krajského súdu sťažovateľ podal kasačnú sťažnosť z 25. februára 2022. Po vykonaní úkonov súvisiacich s podanou kasačnou sťažnosťou 5. apríla 2022 krajský súd zaslal spis Najvyššiemu správne mu súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší správny súd“) na rozhodnutie o kasačnej sťažnosti. Podanie kasačnej sťažnosti a následné podanie ústavnej sťažnosti na ústavnom súde skôr, ako bolo rozhodnuté

o kasačnej sťažnosti sťažovateľa najvyšším správny súdom, navodzuje situáciu, keď uvedený princíp subsidiarity vylučuje právomoc ústavného súdu. Tejto situácii zodpovedá aplikácia § 132 ods. 1 zákona o ústavnom súde, podľa ktorého ak o ochrane základných práv a slobôd sťažovateľa vo veci, ktorej sa sťažnosť týka, je oprávnený rozhodovať iný súd, ústavný súd uznesením ústavnú sťažnosť odmietne pre nedostatok právomoci na jej prerokovanie. Inými slovami, právomoc najvyššieho správneho súdu vo veci sťažovateľa predchádza právomoci ústavného súdu, preto je ústavná sťažnosť predčasná.

13. Vzhľadom na to, že aktuálne má právomoc poskytnúť ochranu právam sťažovateľa najvyšší správny súd, ústavný súd v tejto časti odmietol podanú ústavnú sťažnosť podľa § 56 ods. 2 písm. a) v spojení s § 132 ods. 1 zákona o ústavnom súde pre nedostatok právomoci.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 12. apríla 2022

Ladislav Duditš
predseda senátu